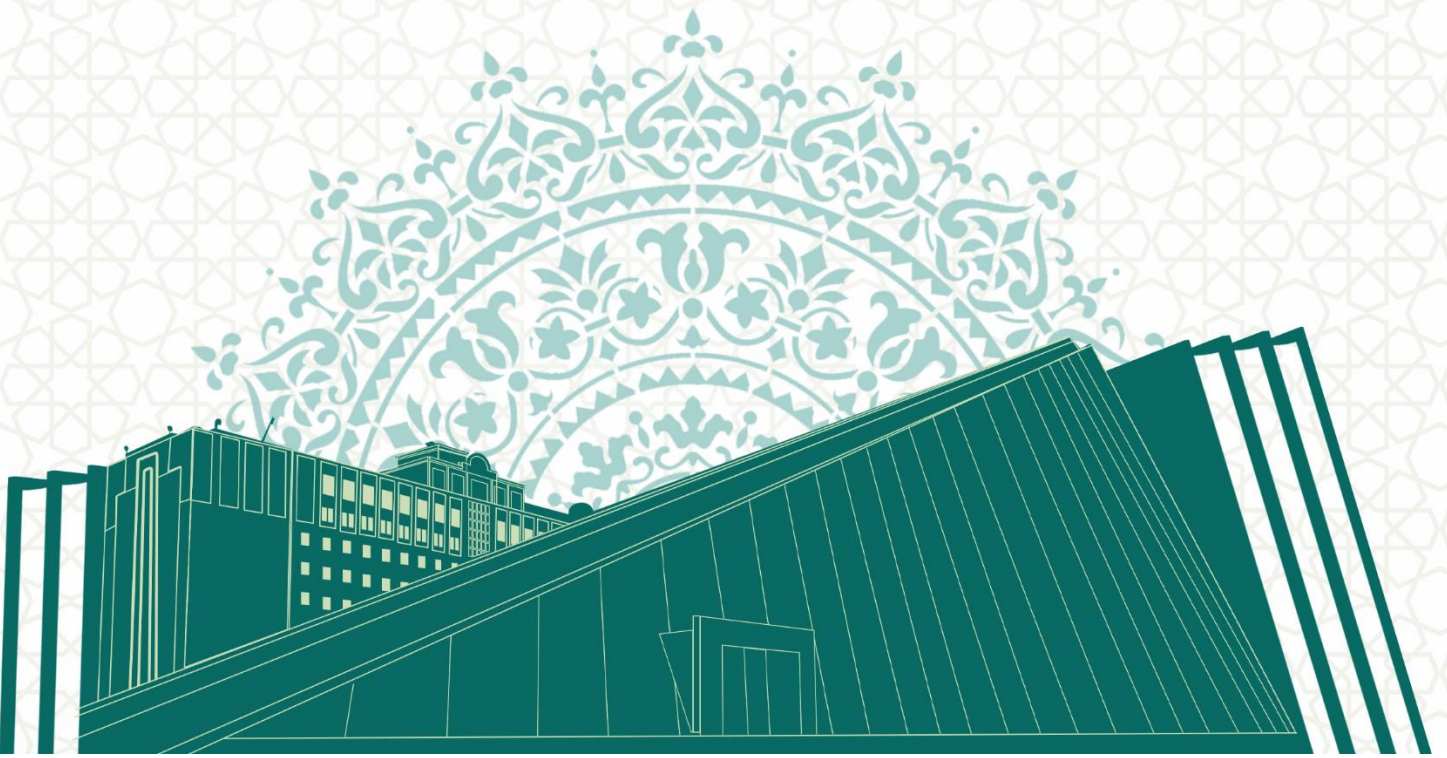

محاسبه شاخص‌های بازگشت سرمایه حوزه ورزش
در قالب منافع اجتماعی و سبک زندگی سالم
(SROI)

مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی
گروه آموزشی، فرهنگی و اجتماعی

عنوان گزارش:

محاسبه شاخص‌های بازگشت سرمایه حوزه ورزش
در قالب منافع اجتماعی و سبک زندگی سالم
(SROI)

شماره ثبت در مرکز:

۰۴/- / ۲۹-۶۹۰

تاریخ انتشار:

تابستان ۱۴۰۴

تدوین کنندگان:

دکتر رضا شجاع
(عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور)

دکتر فهیمه محمدحسن
(عضو هیأت علمی پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی)

مدیر مطالعه:

دکتر علی تاج‌بخش

کارشناس مرکز:

دکتر جواد ابراهیمی

محاسبه شاخص‌های بازگشت سرمایه حوزه ورزش
در قالب منافع اجتماعی و سبک زندگی سالم
(SROI)

مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی
گروه آموزشی، فرهنگی و اجتماعی
تابستان ۱۴۰۴

فهرست

۱	خلاصه مدیریتی.....
۲	یافته‌های کلیدی.....
۳	مقدمه.....
۵	۱. بیان مسئله.....
۷	۲. مفاهیم اساسی بازگشت سرمایه اجتماعی.....
۹	۳. منافع اجتماعی ورزش.....
۱۱	۴. سرمایه‌گذاری هوشمندانه در ورزش: بازدهی اجتماعی و اقتصادی.....
۱۲	۵. شناسایی و کمی‌سازی مزایای غیرمستقیم در چارچوب SROI.....
۱۳	۶. کمی‌سازی مزایای سلامت روان.....
۱۴	۷. بهینه‌سازی شاخص SROI از طریق مشارکت فعال ذی‌نفعان.....
۱۵	۸. تضمین پایداری و افزایش شاخص SROI در حوزه ورزش.....
۱۶	۹. استراتژی‌های مبتنی بر شواهد برای اندازه‌گیری SROI در برنامه‌های ورزشی.....
۱۷	۱۰. کاربرد SROI در سنجش ارزش‌آفرینی اجتماعی حوزه ورزش در ایران.....
۱۸	۱۱. کاربردهای کلیدی SROI در ورزش ایران.....
۱۹	۱۲. مدل مفهومی SROI در حوزه ورزش.....
۲۱	۱۳. عوامل مؤثر بر بازگشت سرمایه در حوزه ورزش.....
۲۲	۱۴. مقایسه بازگشت سرمایه در حوزه‌های مختلف ورزشی.....
۲۳	۱۵. محاسبه شاخص بازگشت سرمایه حوزه ورزش ایران در قالب منافع اجتماعی.....

۲۵	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۲۹	توصیه‌های سیاستی - تقنینی.....
۲۹	۱. تدوین قانون جامع ورزش.....
۳۰	۲. اصلاح قوانین موجود.....
۳۰	۳. ایجاد بازارهای مالی برای ورزش.....
۳۰	۴. توسعه زیرساخت‌ها.....
۳۱	۵. حمایت از ورزش حرفه‌ای.....
۳۱	۶. تقویت دیپلماسی ورزشی.....
۳۱	۷. شفافیت و پاسخگویی.....
۳۲	۸. مشارکت بخش خصوصی.....
۳۲	۹. حمایت از ورزش بانوان.....
۳۲	۱۰. توسعه آموزش و پژوهش.....
۳۳	پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی.....
۳۳	۱. راهکارهای تقنینی.....
۳۳	۲. راهکارهای نظارتی.....
۳۴	۳. راهکارهای سیاستی.....
۳۵	منابع.....

خلاصه مدیریتی

تحول در سبک زندگی اسلامی و ایرانی، به عنوان یکی از پیش نیازهای اساسی برای تحقق تمدن نوین اسلامی و از محورهای بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، مستلزم توجه و بازتعریف نقش راهبردی ورزش در جامعه است. در آموزه‌های اسلامی، ورزش نه تنها تجلی توازن جسم و روح است، بلکه ابزاری مؤثر در تحقق عدالت اجتماعی محسوب می‌شود. مطابق با تحلیل بیانات مقام معظم رهبری، سرمایه‌گذاری در این حوزه، علاوه بر احداث زیرساخت‌های ورزشی و پرورش قهرمانان، می‌تواند ارزش‌افزوده‌های متعددی از جمله ارتقای سلامت عمومی، کاهش هزینه‌های بهداشتی، افزایش بهره‌وری نیروی کار، تقویت انسجام اجتماعی و صدور ارزش‌های انقلاب ایجاد کند.

برای سنجش دقیق آثار اجتماعی و اقتصادی ورزش، شاخص بازگشت سرمایه اجتماعی^۱ ابزار مناسبی محسوب می‌شود. این شاخص میزان ارزش‌افزوده‌ای را که به ازای هر واحد سرمایه‌گذاری در ورزش ایجاد می‌شود، اندازه‌گیری می‌کند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نرخ بازگشت سرمایه اجتماعی در حوزه ورزش ایران معادل ۳.۲ یا ۳۲۰ درصد است؛ به این معنا که به ازای هر هزار تومان سرمایه‌گذاری، حدود ۳۲۰۰ تومان منافع اجتماعی حاصل می‌شود. این در حالی است که بررسی‌های بین‌المللی نشان می‌دهد در کشورهای مختلف، به ازای هر واحد سرمایه‌گذاری، شاهد بازگشت سرمایه بین ۳ تا ۷ واحد و گاهی حتی بیشتر هستیم. با این حال، نرخ بازگشت سرمایه در حوزه ورزش ایران نسبت به برخی کشورها پایین‌تر است. این امر می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی مانند کمبود زیرساخت‌های مناسب، عدم برنامه‌ریزی جامع، کمبود منابع مالی و مدیریتی و همچنین عدم توجه کافی به توسعه ورزش همگانی باشد. بر این اساس، توجه به ورزش نه یک انتخاب، بلکه ضرورتی اقتصادی - اجتماعی و همسو با آموزه‌های اسلامی برای دستیابی به «جامعه صالح و تراز اسلام» است. نتایج این پژوهش می‌تواند به عنوان یک ابزار مدیریتی برای ارزیابی اثربخشی برنامه‌های ورزشی، تخصیص بهینه منابع و تدوین سیاست‌های حمایتی از توسعه ورزش در کشور مورد استفاده قرار گیرد.

یافته‌های کلیدی

بازگشت سرمایه اجتماعی در ورزش: نرخ بازگشت سرمایه در کشورهای مختلف متغیر است و در برخی موارد به ۱۲۴ دلار به ازای هر دلار سرمایه‌گذاری می‌رسد. این تنوع در نرخ بازگشت، نشان‌دهنده تأثیر عوامل مختلفی مانند ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هر کشور، نوع سرمایه‌گذاری در ورزش و روش‌های اندازه‌گیری است.

نقش محوری بخش خصوصی در بازگشت سرمایه اجتماعی ورزش: بیش از ۸۰ درصد سرمایه‌گذاری در ورزش توسط بخش خصوصی انجام می‌شود، که بر اهمیت حمایت از این بخش در سیاست‌گذاری تأکید دارد.

کاهش هزینه‌های بهداشتی: سرمایه‌گذاری در ورزش می‌تواند ۳۳۰ هزار میلیارد تومان از هزینه‌های درمانی را کاهش دهد.

ایجاد اشتغال: توسعه ورزش تا ۱۲ هزار میلیارد تومان فرصت شغلی ایجاد می‌کند.

تقویت سرمایه اجتماعی: فعالیت‌های ورزشی موجب افزایش تعلق اجتماعی و توسعه خدمات داوطلبانه (از جمله ۱۵۰۰۰ هیئت ورزشی در سراسر کشور) می‌شود.

سلامت روان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی: ورزش سالانه ۱۰۸ هزار میلیارد تومان صرفه‌جویی در هزینه‌های اعتیاد و ۳۰ هزار میلیارد تومان کاهش هزینه‌های اختلالات روانی به همراه دارد.

در نظام اسلامی، تخصیص منابع و تعیین اولویت‌ها در حوزه‌های مختلف بر مبنای اصول عدالت، رفع نابرابری‌ها، توجه به مصالح عمومی و... انجام می‌شود. این رویکرد نه تنها به بهبود وضعیت مادی جامعه منجر می‌شود، بلکه موجبات تعالی روحی و ارتقای اخلاق فردی را نیز فراهم می‌آورد.

در حوزه ورزش، تخصیص بهینه منابع و تعیین اولویت‌های اجرایی از چالش‌های اساسی محسوب می‌شود. در شرایط محدودیت منابع، تصمیم‌گیرندگان نیازمند ابزارهایی هستند که بتوانند اثرات متنوع برنامه‌های ورزشی را به‌طور دقیق و کمی ارزیابی کنند. شاخص بازگشت سرمایه اجتماعی (SROI) به‌عنوان یک ابزار کارآمد، امکان بررسی و تحلیل دقیق اثرات اجتماعی و اقتصادی برنامه‌های ورزشی را فراهم می‌آورد تا علاوه بر آثار اقتصادی مستقیم، آثار اجتماعی گسترده‌تر سرمایه‌گذاری در ورزش را نیز اندازه‌گیری کرده و ارزش افزوده آن را برای جامعه مشخص کند. لذا در این گزارش با استفاده از روش‌شناسی SROI تلاش شده ارزش‌های اجتماعی ناشی از سرمایه‌گذاری در ورزش، از جمله کاهش هزینه‌های بهداشتی، افزایش اشتغال، تقویت سرمایه اجتماعی و بهبود سلامت روان، شناسایی و مطرح شود. موفقیت‌های ورزشی یک کشور، با تقویت هویت ملی و ارتقای تصویر آن در عرصه بین‌المللی، به‌عنوان ابزاری قدرتمند در دیپلماسی نرم عمل می‌کند. این امر، به ایجاد روابط بین‌المللی مبتنی بر اعتماد و همکاری منجر شده و زمینه را برای توسعه همکاری‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی فراهم می‌آورد.

از سوی دیگر، ورزش به‌عنوان یک عامل اجتماعی‌ساز قدرتمند، در شکل‌دهی شخصیت افراد و توسعه مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی نقش بسزایی دارد. مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، به‌ویژه در دوران کودکی و نوجوانی، به تقویت روحیه رقابت‌پذیری سالم، کار گروهی، انضباط و احترام به قوانین کمک کرده و در نتیجه، به تربیت شهروندانی مسئول و آگاه منجر می‌شود.

ورزش همچنین به‌عنوان یک ابزار مؤثر در ترویج سبک زندگی سالم و فعال، به بهبود سلامت عمومی و افزایش کیفیت زندگی افراد کمک می‌نماید. فعالیت بدنی منظم، به پیشگیری از بیماری‌های مزمن، کاهش استرس و افزایش طول عمر کمک کرده و در نتیجه، به کاهش هزینه‌های درمانی و افزایش بهره‌وری اقتصادی منجر می‌شود. علاوه بر این، ورزش به‌عنوان یک عامل وحدت‌بخش، به تقویت انسجام اجتماعی و کاهش شکاف‌های اجتماعی کمک کرده و در راستای تحقق عدالت اجتماعی گام برمی‌دارد.

درنهایت، ورزش به عنوان یک عامل کلیدی در توسعه پایدار، به بهبود محیط زیست، کاهش آلودگی و افزایش کیفیت زندگی شهروندان یاری می‌رساند. رویدادهای ورزشی، به عنوان محرک‌هایی برای توسعه زیرساخت‌های شهری و گردشگری، می‌توانند به ایجاد فرصت‌های شغلی و رونق اقتصادی مناطق مختلف کمک کنند.

لذا ورزش به عنوان یک پدیده چندوجهی، نقش محوری در توسعه پایدار جوامع ایفا نموده و به عنوان یک سرمایه اجتماعی ارزشمند، باید مورد توجه جدی سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان قرار گیرد. محاسبات انجام شده براساس مدل SROI مؤید بازگشت سرمایه قابل توجهی در این حوزه بوده و این امر بر ضرورت توجه بیشتر به ورزش به عنوان یک سرمایه‌گذاری استراتژیک دلالت دارد.

۱. بیان مسئله

بازگشت سرمایه اجتماعی یک رویکرد روش‌شناختی است که در ارزیابی اثرات گسترده اجتماعی و اقتصادی برنامه‌های ورزشی به‌طور قابل‌توجهی مورد تمرکز قرار گرفته است. SROI هم هزینه‌ها و بازده‌های اقتصادی و هم مزایای اجتماعی و زیست‌محیطی گسترده‌تر را اندازه‌گیری می‌کند و یک نسبت پولی جامع برای شناسایی مؤثرترین و مقرون به‌صرفه‌ترین مداخلات ارائه می‌دهد. این چارچوب را می‌توان به‌صورت گذشته‌نگر برای ارزیابی نتایج واقعی یا آینده‌نگر جهت پیش‌بینی ارزش اجتماعی بالقوه اعمال کرد. SROI به‌عنوان ترکیبی از مفاهیم سرمایه اجتماعی، بازگشت سرمایه و ورزش به‌تدریج از دهه ۱۹۹۰ با گسترش مطالعات در حوزه ورزش و جامعه‌شناسی شکل گرفت.

در حیطه ورزش، SROI ابعاد متعددی از مزایا از جمله سلامت جسمی، روانی و اجتماعی را ارزیابی می‌کند. درواقع SROI ابزاری قدرتمند برای اندازه‌گیری و ارزش‌گذاری اثرات اجتماعی یک فعالیت است و در حوزه ورزش به ما کمک می‌کند فراتر از منافع اقتصادی مستقیم، به ارزش‌هایی مانند بهبود سلامت، افزایش تعامل اجتماعی، توسعه جامعه و کاهش هزینه‌های اجتماعی ناشی از بیماری‌ها توجه کنیم.

برای مثال، مشارکت ساختاریافته ورزشی در استرالیا غربی، که با استفاده از روش‌شناسی SROI تثبیت شده، اندازه‌گیری شده است، نشان داد که فواید ناخالصی بالغ بر ۱۰.۳ میلیارد دلار در سال دارد. این مزایا شامل حوزه‌های مختلفی مانند مهارت‌های زندگی جوانان، سلامت روان، سرمایه اجتماعی، بهره‌وری و پیشگیری از جرم و جنایت می‌شود.

ارزیابی جامع تأثیر اجتماعی و اقتصادی برنامه‌ها (SROI) مستلزم بهره‌گیری از پژوهش‌های همتانظر^۱ و مستند است. این پژوهش‌ها با اتکا به روش‌های سیستماتیک نظیر PRISMA تضمین‌کننده اعتبار و روایی نتایج می‌باشند. ارزیابی اثربخشی برنامه‌های ورزشی به‌روشنی نشان می‌دهند که ورزش صرفاً به بهبود سلامت جسمانی منجر نمی‌شود، بلکه به‌عنوان ابزاری قدرتمند در کاهش بار بیماری‌های غیرقابل‌انتقال و تبعات اجتماعی و اقتصادی ناشی از آنها عمل می‌کند. به عبارت دیگر، سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش، علاوه بر ارتقای سطح سلامت عمومی، منجر به کاهش هزینه‌های بهداشتی و افزایش بهره‌وری اقتصادی می‌شود. به‌عنوان مثال، یک مرور سیستماتیک مطالعات SROI در مداخلات فعالیت بدنی و ورزش^۲ پتانسیل آنها را در کاهش بار اجتماعی و اقتصادی بیماری‌های غیر واگیر و ارتقای سلامت جمعیت نشان می‌دهد.

۱. منظور مطالعات peer-reviewed (داوری همتا) است؛ پژوهش‌هایی که در مجلات علمی معتبر منتشر و توسط متخصصان ارزیابی شده‌اند. بنابراین همتانظر = داوری همتا (Peer Review).

۲. Physical Activity and Sport: PAS

این بررسی بر اهمیت ارزیابی این برنامه‌ها برای ارائه بینش‌های مبتنی بر شواهد به سیاست‌گذاران تأکید می‌کند. برنامه‌های ورزشی همچنین مزایای غیرمستقیمی برای ذی‌نفعان مختلف مانند کسب‌وکارهای محلی، خانواده‌ها و شهرداری‌ها ایجاد می‌کنند. به عنوان مثال، مطالعه موردی باشگاه فوتبال Virtus Entella به خوبی نشان می‌دهد که چگونه می‌توان از رویکرد SROI برای ارزیابی جامع تأثیرات یک سازمان ورزشی بر محیط اجتماعی و اقتصادی بهره برد. در این مطالعه، اثر باشگاه بر گروه‌های مختلف ذی‌نفع از جمله ورزشکاران حرفه‌ای، ورزشکاران پایه و کسب‌وکارهای محلی به طور دقیق مورد بررسی قرار گرفته است.

۲. مفاهیم اساسی بازگشت سرمایه اجتماعی

SROI یا Social Return on Investment یا همان بازگشت اجتماعی سرمایه یک روش ارزشیابی جامع و چندبعدی است که به منظور اندازه گیری و مقایسه ارزش های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی ناشی از فعالیت های مختلف، طراحی شده است. این رویکرد، فراتر از رویکردهای سنتی ارزیابی مالی، با تبدیل اثرات کیفی و کمی به ارزش های پولی، امکان مقایسه و جمع بندی آنها را فراهم می آورد. SROI با شناسایی و ارزش گذاری همه اثرات مثبت و منفی یک پروژه یا برنامه بر روی تمام ذی نفعان، از جمله جامعه، محیط زیست و اقتصاد، به ارزیابی کارایی و اثربخشی آن کمک می کند. این روش، با تأکید بر اهمیت پایداری و مسئولیت اجتماعی، به سازمان ها، دولت ها و سرمایه گذاران امکان می دهد تصمیمات آگاهانه تر و مبتنی بر شواهد اتخاذ کنند و به این ترتیب، به بهبود عملکرد و افزایش اثربخشی فعالیت های خود کمک کنند. SROI با استفاده از چارچوب منطقی و سیستماتیک، به ارزیابی چرخه عمر کامل یک پروژه پرداخته و با مقایسه هزینه های کل با منافع اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی حاصل شده، نسبت بازگشت اجتماعی سرمایه را محاسبه می کند. این نسبت، به عنوان یک شاخص کلیدی عملکرد، به تصمیم گیران کمک می کند ارزش افزوده اجتماعی فعالیت های خود را به صورت کمی اندازه گیری کنند.

در واقع، SROI یک زبان مشترک برای گفتگو در مورد ارزش های اجتماعی ایجاد می کند و به سازمان ها امکان می دهد آثار فعالیت های خود را فراتر از مرزهای مالی اندازه گیری کنند و با سایر ذی نفعان به اشتراک بگذارند.

لذا به طور خلاصه، بازگشت اجتماعی سرمایه یک ابزار قدرتمند برای ارزیابی جامع و چندبعدی ارزش های ایجاد شده توسط یک فعالیت است که به سازمان ها کمک می کند تصمیمات آگاهانه تر و مبتنی بر شواهد اتخاذ و به توسعه پایدار کمک کنند.

(۷)

ارزش اجتماعی: ارزش اجتماعی به تمامی اثرات مثبت و منفی یک فعالیت بر جامعه اطلاق می شود. این اثرات می تواند شامل بهبود سلامت، افزایش کیفیت زندگی، ایجاد فرصت های شغلی، کاهش جرم و جنایت، حفاظت از محیط زیست و بسیاری موارد دیگر باشد.

سرمایه: سرمایه در SROI به معنای هر نوع ورودی است که برای ایجاد ارزش اجتماعی استفاده می شود. این ورودی ها می تواند شامل پول، زمان، مهارت ها، دانش، زیرساخت ها و منابع طبیعی باشد.

بازگشت سرمایه: بازگشت سرمایه در SROI به نسبت ارزش اجتماعی ایجاد شده به سرمایه اولیه ای که برای انجام فعالیت هزینه شده است، اطلاق می شود. این نسبت به صورت یک عدد نشان داده می شود که بیانگر میزان بازدهی اجتماعی یک فعالیت است.

تئوری تغییر: تئوری تغییر یک مدل منطقی است که نشان می‌دهد چگونه یک فعالیت به اهداف مورد نظر منجر می‌شود. این مدل به شناسایی فعالیت‌ها، نتایج و آثار مورد انتظار کمک می‌کند.

ارزیابی اثرات: ارزیابی اثرات به فرایند اندازه‌گیری و ارزیابی آثار مثبت و منفی یک فعالیت بر جامعه اطلاق می‌شود. این فرایند شامل جمع‌آوری داده‌های کیفی و کمی، تحلیل داده‌ها و مقایسه نتایج با اهداف ازپیش تعیین شده است.

ارزش‌گذاری: ارزش‌گذاری به فرایند تعیین ارزش مالی برای اثرات اجتماعی اطلاق می‌شود. این فرایند شامل استفاده از روش‌های مختلف مانند هزینه اجتناب، ارزش بازار، ارزش جایگزینی و نظرسنجی است.

۳. منافع اجتماعی ورزش

حوزه ورزش، به عنوان یک سرمایه گذاری اجتماعی، بازدهی فراتر از سلامت فردی به همراه دارد. مطالعات نشان می دهند که فضاهای ورزشی و تفریحی، به ویژه پارک ها، نقش مؤثری در کاهش جرم و افزایش تعاملات اجتماعی ایفا می کنند. این امر به ویژه در شرایط محدودیت های بودجه ای، اهمیت دوچندانی می یابد. برای مثال، کاهش چشمگیر بودجه اداره پارک های نیویورک، نشان از ضرورت توجه بیشتر به ابعاد اجتماعی و اقتصادی فضاهای ورزشی است. شرکت جوانان در برنامه های ورزشی، سرمایه گذاری ارزشمندی در آینده آنها محسوب می شود. علاوه بر مزایای جسمانی مانند کاهش چاقی و بهبود عملکرد تحصیلی، ورزش نقش مهمی در رشد شخصی و اجتماعی نوجوانان ایفا می کند. تقویت مهارت هایی همچون عزت نفس، کار گروهی و رهبری از طریق ورزش، به جوانان کمک می کند به شهروندانی فعال و مسئولیت پذیر تبدیل شوند. این سرمایه گذاری نه تنها به بهبود سلامت فردی کمک می کند، بلکه به ارتقای سلامت جامعه و کاهش هزینه های ناشی از بیماری های مزمن نیز منجر می شود.

ورزش به عنوان یک منفعت اجتماعی، نقش محوری در ارتقای رفاه و انسجام جامعه ایفا می کند. حمایت از ورزش، به ویژه در میان گروه های آسیب پذیر و جوانان، علاوه بر ارتقای سلامت جسمی و روانی، به تقویت انسجام اجتماعی و توسعه فردی کمک شایانی می کند. ورزش به عنوان ابزاری قدرتمند، به ایجاد هویت جمعی و فرصت های برابر برای همه افراد جامعه یاری می رساند. در واقع، ورزش نه تنها یک فعالیت تفریحی، بلکه یک سرمایه گذاری است که بازدهی آن در قالب بهبود سلامت عمومی، کاهش هزینه های اجتماعی و ارتقای کیفیت زندگی افراد جامعه نمود پیدا می کند. تأثیر اجتماعی گسترده تر ورزش و فعالیت های بدنی نیز مشهود است. جوامعی که فعالیت بدنی، برنامه های سازمان یافته و فضاهای تفریحی را در اولویت قرار می دهند، معمولاً احساس قوی تری از وحدت و تعلق دارند، ایمن تر هستند و از ساکنان شادتر و سالم تری تشکیل شده اند. این مزایا بر اهمیت ترویج ورزش و فعالیت های تفریحی در جوامع تأکید می کند.

در نهایت، سرمایه گذاری در فعالیت بدنی، یک سرمایه گذاری هوشمندانه در سلامت جامعه و اقتصاد است. مطالعات متعدد نشان می دهد که افزایش سطح فعالیت بدنی، به طور قابل توجهی هزینه های مراقبت های بهداشتی را کاهش می دهد. بیماری های ناشی از کم تحرکی، همچون بیماری های قلبی و دیابت نوع ۲، از جمله عمده ترین دلایل افزایش هزینه های سلامت هستند. با ترویج فعالیت بدنی و اجرای برنامه های ورزشی هدفمند، می توان از بروز این بیماری ها پیشگیری کرده و در نتیجه، بار مالی ناشی از هزینه های درمانی را کاهش داد. علاوه بر این، ورزش به بهبود سلامت روان کمک کرده و در نتیجه، به کاهش هزینه های مرتبط با اختلالات روانی نیز منجر می شود. در واقع، سرمایه گذاری در ورزش، یک سرمایه گذاری بلندمدت است که بازدهی آن در قالب بهبود سلامت جامعه و کاهش هزینه های اقتصادی نمود پیدا می کند.

الف) مزایای مستقیم

ورزش، به عنوان یک سرمایه گذاری ارزشمند در آینده جوامع، نقش محوری در ارتقای سلامت فردی و اجتماعی جوانان ایفا می کند. تحقیقات نشان می دهد که مشارکت فعال در فعالیت های ورزشی از دوران کودکی، زمینه ساز رشد مهارت های نرمی همچون عزت نفس و ارتباط مؤثر می شود. این مهارت ها، نه تنها در زندگی شخصی، بلکه در تعاملات اجتماعی و حرفه ای نیز نقش بسزایی دارند. علاوه بر این، ورزش به عنوان یک عامل پیشگیرنده، خطر ابتلا به بیماری های مزمن مانند چاقی و افسردگی را کاهش داده و عملکرد تحصیلی را بهبود می بخشد. در واقع، سرمایه گذاری در ورزش، سرمایه گذاری در منابع انسانی است که بازدهی آن در قالب کاهش هزینه های بهداشتی، افزایش بهره وری و توسعه پایدار جامعه نمود پیدا می کند. طبق پروژه Play مؤسسه Aspen، شرکت در ورزش فرصت های بیشتری را برای جوانان فراهم می کند تا مهارت های توسعه شخصی و اجتماعی - عاطفی مانند عزت نفس، هدف گذاری، ارتباط مثبت و رهبری را پرورش دهند.

ورزش با تأثیر مستقیم بر جوامع و در سطوح مختلف، نقش حمایتی از کل ملت ها و همچنین گروه های آسیب پذیر، کودکان و آموزش جوانان دارد. این می تواند اجتماعی شدن، شمول یا ادغام را توسعه دهد که کاتالیزورهایی برای انسجام اجتماعی هستند. در عملکرد آموزشی خود، ورزش بخش ضروری از توسعه جوانان است. علاوه بر این، ورزش به عنوان محرک سلامت عمومی عمل می کند و سلامت و تندرستی جمعیت را تحریک می کند. هدف فرهنگی ورزش نیز قابل توجه است؛ زیرا به افراد اجازه می دهد خود را با قلمرو مختص خود شناسایی کنند. ضمن اینکه به دلیل دارا بودن ویژگی سرگرم کننده، هم از نظر فعالیت بدنی غیررسمی و هم به عنوان عنصری از اوقات فراغت ضروری است. در جوامعی که تعامل اجتماعی از طریق فعالیت های بدنی، برنامه های سازمان یافته و فضاهای تفریحی مورد تأکید قرار می گیرد، معمولاً احساس قوی تری از وحدت و تعلق وجود دارد. چنین جوامعی معمولاً ایمن تر هستند و از افراد شادتر و سالم تری تشکیل شده اند. تشویق به فعالیت های ورزشی و تفریحی می تواند منجر به نتایج مثبت متعددی شود و جوامع را قوی تر، سالم تر و منسجم تر کند.

ب) مزایای غیرمستقیم

اجرای برنامه های ورزشی در سطح جامعه، فراتر از تأثیرات مستقیم بر سلامت فردی، منافع غیرمستقیم و گسترده ای به همراه دارد. این برنامه ها به عنوان یک سرمایه گذاری استراتژیک در ارتقای رفاه اجتماعی، کاهش نرخ جرم و جنایت و تقویت انسجام اجتماعی عمل می کنند. مطالعات نشان داده اند که وجود پارک ها و امکانات ورزشی مناسب، به ویژه در مناطق محروم، می تواند به طور چشمگیری بر کیفیت زندگی ساکنان و کاهش هزینه های اجتماعی ناشی از جرم و جنایت تأثیرگذار باشد. با این حال، کاهش بودجه های عمومی در حوزه ورزش، تهدیدی جدی برای حفظ و توسعه این دستاوردها محسوب می شود. همان طور که تجربه شهر نیویورک نشان می دهد، کاهش بودجه اختصاص یافته به امکانات ورزشی می تواند به طور مستقیم بر امنیت و سلامت جامعه تأثیرگذار باشد. اریک آدامز شهردار نیویورک بودجه تفریحات پارک ها را ۶۳ میلیون دلار کاهش داد که نتایج زیانباری به همراه داشت.

۴. سرمایه‌گذاری هوشمندانه در ورزش: بازدهی اجتماعی و اقتصادی

سرمایه‌گذاری استراتژیک در ورزش به‌عنوان ابزاری کلیدی برای ارتقای سلامت روان جامعه و کاهش هزینه‌های بلندمدت مراقبت‌های بهداشتی مطرح است. مطالعات متعدد نشان می‌دهد که ادغام برنامه‌های ورزشی با رویکردی چندوجهی، به‌ویژه در گروه‌های آسیب‌پذیر مانند نوجوانان، می‌تواند اثربخشی قابل توجهی در بهبود سلامت روان، تعاملات اجتماعی و مشارکت اجتماعی داشته باشد. این رویکرد، با تمرکز بر ارتقای سلامت روان، پیشگیری و مداخله زودهنگام، به‌عنوان یک استراتژی پیشگیرانه در حوزه سلامت روان مطرح می‌شود.

مدل مفهومی «سلامت روان از طریق ورزش» چارچوبی جامع برای درک و ارتقای مزایای سلامت روان ناشی از مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ارائه می‌دهد. براساس این مدل، ورزش به‌عنوان یک عامل محافظتی در برابر اختلالات روانی عمل کرده و به بهبود کیفیت زندگی افراد کمک می‌کند.

با توجه به شواهد موجود، می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه‌گذاری در برنامه‌های ورزشی، علاوه بر ارتقای سلامت جسمی، بازدهی قابل توجهی در حوزه سلامت روان و اجتماعی دارد. این بازدهی، در قالب کاهش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی، افزایش بهره‌وری و بهبود کیفیت زندگی جامعه قابل‌سنجش است.

برای پاسخگویی به نیازهای گروه‌های جمعیتی آسیب‌پذیر، برنامه‌های ورزشی جامعه باید با یک بنیاد نظری قوی طراحی شوند و بر برابری و دسترسی تمرکز کنند. این رویکرد تضمین می‌کند که مزایای برنامه‌های ورزشی به‌طور برابر توزیع شده و موانع مشارکت به حداقل برسد.

در زمینه توسعه جوانان، مداخلات ورزشی به‌عنوان یک ابزار قدرتمند در ارتقای سلامت و توسعه جامعه مطرح شده است. این مداخلات، با توجه به پتانسیل بالای خود در کاهش مشکلات بهداشتی و اجتماعی، نیازمند ارزیابی‌های دقیق و مستمر می‌باشند. مطالعات نشان می‌دهد برنامه‌ریزی در حوزه ورزش جوانان، با ادغام خدمات حمایت روانشناختی، می‌تواند به‌عنوان یک ابزار قدرتمند در ارتقای سلامت روان جوانان مورد استفاده قرار گیرند. این برنامه‌ها با فراهم آوردن یک محیط حمایتی و ارائه خدمات روانشناختی، به جوانان کمک می‌کنند با چالش‌های روانی خود به شیوه‌ای سالم‌تر مقابله کنند.

۵. شناسایی و کمی‌سازی مزایای غیرمستقیم در چارچوب SROI

چارچوب بازگشت سرمایه اجتماعی (SROI) به‌عنوان یک ابزار قدرتمند برای ارزیابی جامع اثرات برنامه‌های ورزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش‌شناسی با در نظر گرفتن طیف وسیعی از نتایج، از جمله اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی، به تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران کمک می‌کند با اتخاذ تصمیماتی آگاهانه، بیشترین بهره‌وری را از منابع موجود ببرند. SROI به‌ویژه در شرایط محدودیت منابع و فشارهای فزاینده بر سیستم‌های بهداشتی، ابزاری استراتژیک برای ارزیابی کارایی و اثربخشی برنامه‌های ورزشی محسوب می‌شود. اولین گام در استفاده از چارچوب SROI برای ارزیابی برنامه‌های ورزشی، شناسایی و مشارکت ذی‌نفعان است. با درگیر کردن گروه‌های مختلفی که تحت تأثیر برنامه قرار می‌گیرند، می‌توان به درک جامع‌تری از مزایای آن، از جمله مزایای غیرمستقیم مانند بهبود سلامت روان و انسجام اجتماعی دست یافت. تحلیل داده‌های کیفی حاصل از این مشارکت، به شناسایی طیف وسیعی از اثرات مثبت برنامه کمک می‌کند. پس از تعامل با ذی‌نفعان، چارچوب SROI نیازمند ترسیم نقشه نتایج برای درک روابط علت و معلولی بین فعالیت‌های برنامه و تأثیرات گسترده‌تر آن است. برای مثال، مشارکت در ورزش می‌تواند منجر به بهبود سلامت روان از طریق افزایش فعالیت بدنی و تعامل اجتماعی شود که می‌تواند سطح استرس و اضطراب را در بین شرکت‌کنندگان کاهش دهد. به‌طور مشابه، برنامه‌های ورزشی می‌توانند با تقویت حس تعلق و هویت جمعی در بین شرکت‌کنندگان، منجر به شبکه‌های اجتماعی قوی‌تر و سیستم‌های حمایت اجتماعی جامعه شوند.

چارچوب SROI با تبدیل مزایای غیرمستقیم برنامه‌های ورزشی به مقادیر پولی، امکان مقایسه مستقیم هزینه‌های برنامه با ارزش اجتماعی ایجادشده را فراهم می‌آورد. این فرایند شامل جمع‌آوری داده‌های کیفی از طریق روش‌هایی مانند نظرسنجی و مصاحبه است. سپس، با استفاده از روش‌های ارزشیابی، به این داده‌ها ارزش پولی اختصاص داده می‌شود. برای مثال، بهبود سلامت روان را می‌توان با کاهش هزینه‌های بهداشتی و افزایش بهره‌وری نیروی کار ارزش‌گذاری کرد، و انسجام اجتماعی را نیز می‌توان با استفاده از شاخص‌های مرتبط با سرمایه اجتماعی سنجید.

۶. کمی‌سازی مزایای سلامت روان

کمی‌سازی مزایای سلامت روان حاصل از توسعه حوزه ورزش در چارچوب بازگشت سرمایه اجتماعی (SROI) شامل شناسایی و اندازه‌گیری طیف وسیعی از نتایج روانشناختی و اجتماعی است. فعالیت بدنی و ورزش با مزایای متعدد سلامتی و اجتماعی مانند پیشگیری از بیماری، رفتارهای اجتماعی مثبت و بهبود شناختی مرتبط است. این مزایای گسترده اغلب دست‌کم گرفته می‌شوند؛ بنابراین ارزیابی دقیق‌تر برای توجیه سرمایه‌گذاری‌های عمومی و خصوصی در برنامه‌های ورزشی ضروری است.

مروورهای سیستماتیک نشان داده‌اند که ورزش به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از فعالیت بدنی، به‌طور قابل‌توجهی به مزایای کوتاه‌مدت و بلندمدت سلامت روان و نتایج اجتماعی برای بزرگسالان کمک می‌کند. این شواهد منجر به توسعه مدل‌هایی مانند مدل مفهومی «سلامت روان از طریق ورزش» شده است که رویکرد ساختاریافته‌ای برای درک و ارتقای مزایای سلامت روان ناشی از ورزش ارائه می‌دهد.

روش SROI می‌تواند این مزایا را با ترجمه نتایج مثبت سلامت روان مختلف به یک ارزش پولی واحد کمی تبدیل کند؛ در نتیجه تصویری واضح‌تر از تأثیر اجتماعی - اقتصادی مداخلات ورزشی ارائه می‌دهد. این رویکرد شامل ارزیابی شاخص‌های بهبودیافته سلامت روان مانند کاهش سطح اضطراب و افسردگی، افزایش عزت نفس و بهبود انسجام اجتماعی است. شناسایی سیستماتیک و بررسی مطالعات با استفاده از روش SROI در زمینه PAS به سیاست‌گذاران اجازه می‌دهد مؤثرترین و مقرون‌به‌صرفه‌ترین مداخلات را شناسایی کنند و یک مورد قانع‌کننده برای تخصیص منابع به این فعالیت‌ها ارائه دهند.

۷. بهینه‌سازی شاخص SROI از طریق مشارکت فعال ذی‌نفعان

تعامل مؤثر با ذینفعان نه تنها برای موفقیت و پایداری برنامه‌های ورزشی حیاتی است، بلکه نقش کلیدی در بهینه‌سازی شاخص بازگشت سرمایه اجتماعی ایفا می‌کند. با درک عمیق از نیازها و انتظارات ذی‌نفعان، از جمله طرفداران، اسپانسرها، ورزشکاران و جامعه محلی، سازمان‌های ورزشی می‌توانند برنامه‌هایی را طراحی و اجرا کنند که علاوه بر ایجاد ارزش‌های ورزشی، منافع اجتماعی گسترده‌ای را نیز به همراه داشته باشند.

ترویج سلامت، آموزش، تنوع و شمول از طریق ابتکارات ورزشی، ضمن بهبود کیفیت زندگی افراد، منجر به افزایش ارزش اجتماعی برنامه‌ها و در نتیجه بالا بردن شاخص SROI نیز می‌شود. همچنین، ایجاد پیوندهای اجتماعی قوی از طریق ورزش، به ایجاد حس تعلق و مشارکت در جامعه کمک کرده و در نهایت به افزایش بازدهی اجتماعی سرمایه‌گذاری‌ها در حوزه ورزش منجر می‌شود.

برای بهینه‌سازی شاخص SROI، سازمان‌های ورزشی باید به صورت مداوم با ذی‌نفعان خود تعامل داشته باشند و از بازخوردهای آنها برای بهبود برنامه‌ها استفاده کنند. با ایجاد کانال‌های ارتباطی مؤثر و شفاف، سازمان‌ها می‌توانند اطمینان حاصل کنند که برنامه‌های آنها با نیازها و ارزش‌های جامعه همسو است. همچنین، با اندازه‌گیری و ارزیابی اثرات اجتماعی برنامه‌ها، می‌توان ضمن محاسبه دقیق‌تر شاخص SROI از پیشرفت برنامه‌ها اطمینان حاصل کرد.

به طور خلاصه، تعامل با ذی‌نفعان نه تنها به پایداری برنامه‌های ورزشی کمک می‌کند، بلکه ابزاری قدرتمند برای افزایش ارزش اجتماعی و اقتصادی این برنامه‌هاست. با تمرکز بر نیازهای جامعه و ایجاد روابط قوی با ذی‌نفعان، سازمان‌های ورزشی می‌توانند به طور مؤثری به بهینه‌سازی شاخص SROI و ایجاد تغییرات مثبت در جامعه کمک کنند.

۸. تضمین پایداری و افزایش شاخص SROI در حوزه ورزش

پایداری برنامه‌های ورزشی نه تنها به معنای ادامه‌دار بودن فعالیت‌ها، بلکه به معنای ایجاد اثرات اجتماعی و اقتصادی پایدار و بلندمدت است. با توجه به اهمیت محاسبه شاخص بازگشت سرمایه اجتماعی (SROI) در حوزه ورزش، تضمین پایداری برنامه‌ها به منظور حفظ و افزایش این شاخص از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یکی از راهکارهای کلیدی برای دستیابی به این هدف، توسعه ابتکاراتی است که به طور عمیق در بافت جامعه ریشه دوانده و به بخشی جدایی‌ناپذیر از آن تبدیل شوند. این امر مستلزم ایجاد روابط پایدار با ذی‌نفعان مختلف، از جمله جامعه محلی، سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی است. همچنین، توسعه رویه‌ها و سازوکارهایی که به برنامه‌ها امکان می‌دهد در برابر تغییرات مختلف، از جمله تغییرات در بودجه یا پرسنل، مقاوم باشند، ضروری است.

با تبدیل ابتکارات ورزشی به ویژگی‌های دائمی جامعه، می‌توان به افزایش پایدار شاخص SROI دست یافت. این بدان معناست که برنامه‌های ورزشی نه تنها در کوتاه‌مدت، بلکه در بلندمدت نیز به ایجاد ارزش اجتماعی و اقتصادی قابل توجهی ادامه خواهند داد. علاوه بر این، پایداری برنامه‌ها به تضمین بازگشت سرمایه سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در حوزه ورزش کمک کرده و انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در این حوزه ایجاد می‌کند.

۹. استراتژی‌های مبتنی بر شواهد برای اندازه‌گیری SROI در برنامه‌های ورزشی

روش بازگشت سرمایه اجتماعی (SROI) به ابزاری برجسته برای ارزیابی جامع اثرات اجتماعی و اقتصادی برنامه‌های ورزشی تبدیل شده است. این روش با تبدیل مزایای ناملموس اجتماعی به مقادیر پولی، امکان مقایسه دقیق و تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد را فراهم می‌آورد. مطالعات متعدد نشان داده‌اند که رویکرد SROI در حوزه ورزش می‌تواند به شناسایی مؤثرترین مداخلات، اولویت‌بندی برنامه‌ها و تخصیص بهینه منابع کمک کند. مرور سیستماتیک و متاآنالیزهای انجام‌شده در این زمینه، به شناسایی شکاف‌های دانش و ارائه توصیه‌هایی برای بهبود روش‌شناسی SROI در حوزه ورزش پرداخته‌اند.

به‌عنوان مثال، مطالعات متعدد بر روی فعالیت بدنی و ورزش نشان داده‌اند که روش SROI می‌تواند به‌طور دقیق‌تر ارزش اجتماعی برنامه‌های ورزشی را اندازه‌گیری کرده و اثرات بلندمدت آنها بر سلامت عمومی، بهره‌وری و کیفیت زندگی را مشخص کند. همچنین، مطالعات موردی متعددی نشان داده‌اند که چگونه سازمان‌های ورزشی می‌توانند از روش SROI برای توجیه سرمایه‌گذاری‌ها، جلب حمایت مالی و بهبود ارتباط با ذی‌نفعان استفاده کنند. با این حال، به‌منظور گسترش کاربرد روش SROI در حوزه ورزش، نیاز به تحقیقات بیشتری در زمینه‌های مختلف، از جمله توسعه ابزارها و مدل‌های ارزیابی، استانداردسازی روش‌شناسی و افزایش آگاهی در مورد این روش وجود دارد. در مجموع با توجه به آنچه مطرح شد، روش SROI یک ابزار ارزشمند برای ارزیابی اثرات اجتماعی و اقتصادی برنامه‌های ورزشی است و می‌تواند به‌عنوان یک راهکار جامع برای تصمیم‌گیری در این حوزه مورد استفاده قرار گیرد.

۱۰. کاربرد SROI در سنجش ارزش آفرینی اجتماعی حوزه ورزش در ایران

ارزیابی اثربخشی برنامه‌های ورزشی فراتر از سنجش عملکرد ورزشی صرف بوده و نیازمند در نظر گرفتن ابعاد اجتماعی و اقتصادی آنهاست. در ایران، با توجه به اهمیت روزافزون ورزش در ارتقای سلامت عمومی و توسعه اجتماعی، کاربرد روش SROI در ارزیابی برنامه‌های ورزشی می‌تواند به تصمیم‌گیری‌های آگاهانه‌تر و تخصیص بهینه منابع کمک شایانی کند. این روش با تبدیل مزایای ناملموس اجتماعی مانند بهبود سلامت، کاهش جرم و افزایش انسجام اجتماعی به مقادیر پولی، امکان مقایسه دقیق و اولویت‌بندی برنامه‌ها را فراهم می‌آورد. مطالعات بین‌المللی نشان داده‌اند که روش SROI در حوزه ورزش می‌تواند به شناسایی مؤثرترین مداخلات، اولویت‌بندی برنامه‌ها و تخصیص بهینه منابع کمک کند. مثلاً مطالعات متعدد بر روی فعالیت بدنی و ورزش نشان داده‌اند که روش SROI می‌تواند به‌طور دقیق‌تر ارزش اجتماعی برنامه‌های ورزشی را اندازه‌گیری کرده و آثار بلندمدت آنها بر سلامت عمومی، بهره‌وری و کیفیت زندگی را مشخص سازد.

در ایران نیز مطالعات اولیه‌ای در زمینه کاربرد روش SROI در حوزه ورزش آغاز شده است. با این حال، برای توسعه و گسترش این روش در کشور، نیاز به انجام مطالعات بیشتر و عمیق‌تر در زمینه‌های توسعه ابزارها و مدل‌های ارزیابی بومی، تدوین دستورالعمل‌ها و استانداردهای ملی برای محاسبه SROI در حوزه ورزش، ایجاد بانک اطلاعاتی، و ارتباط با سیاست‌گذاران وجود دارد. کاربرد روش SROI در ایران می‌تواند به توجیه اقتصادی سرمایه‌گذاری در ورزش و افزایش شفافیت و پاسخگویی کمک کند و با ارائه یک زبان مشترک برای ارزیابی اثربخشی برنامه‌های ورزشی به تسهیل همکاری بین بخش‌های مختلف، از جمله دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی منجر شود. در نتیجه، کاربرد SROI در حوزه ورزش ایران می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی شهروندان، افزایش بهره‌وری و توسعه پایدار کشور کمک شایانی کند.

۱۱. کاربردهای کلیدی SROI در ورزش ایران

الف) ارزیابی اثربخشی برنامه‌های ورزشی

- **توسعه جامعه:** SROI می‌تواند برای ارزیابی اثرات برنامه‌های ورزشی بر توسعه جامعه، کاهش جرم و جنایت، بهبود سلامت روان و جسمانی، و افزایش مشارکت اجتماعی استفاده شود.
- **توسعه اقتصادی:** SROI می‌تواند برای ارزیابی اثرات اقتصادی برنامه‌های ورزشی، مانند ایجاد اشتغال، جذب توریست و افزایش درآمدهای محلی استفاده شود.
- **توسعه پایدار:** SROI می‌تواند برای ارزیابی اثرات زیست‌محیطی برنامه‌های ورزشی، مانند کاهش مصرف انرژی، مدیریت پسماند و حفاظت از منابع طبیعی استفاده شود.
- تخصیص منابع شامل اولویت‌بندی پروژه‌ها و توزیع بودجه
- گزارش‌دهی به ذی‌نفعان شامل شفافیت و پاسخگویی و جذب سرمایه‌گذاران
- توسعه سیاست‌ها شامل تدوین سیاست‌های ورزشی و تغییر نگرش‌های موجود

ب) مثال‌های کاربرد SROI در ورزش

- **ارزیابی المپیک:** بسیاری از کمیته‌های المپیک از SROI برای ارزیابی اثرات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی بازی‌های المپیک استفاده می‌کنند.
- **ارزیابی باشگاه‌های ورزشی:** باشگاه‌های ورزشی می‌توانند از SROI برای ارزیابی اثرات برنامه‌های خود بر جامعه محلی استفاده کنند.
- **ارزیابی رویدادهای ورزشی:** رویدادهای ورزشی مانند مسابقات فوتبال، بسکتبال و والیبال می‌توانند از SROI برای ارزیابی اثرات اقتصادی و اجتماعی خود استفاده کنند.

۱۲. مدل مفهومی SROI در حوزه ورزش

مدل مفهومی SROI در حوزه ورزش شامل اجزای زیر است:
الف) ورودی‌ها^۱

- سرمایه مالی: بودجه، کمک‌های مالی، اسپانسرهای
- سرمایه انسانی: داوطلبان، مربیان، ورزشکاران
- سرمایه فیزیکی: امکانات ورزشی، تجهیزات
- سرمایه اجتماعی: شبکه‌های اجتماعی، همکاری‌ها

ب) فعالیت‌ها^۲

- برنامه‌های ورزشی
- رویدادهای ورزشی
- پروژه‌های توسعه زیرساخت
- برنامه‌های آموزشی

ج) نتایج^۳

- تعداد شرکت‌کنندگان
- تعداد رویدادهای برگزار شده
- تعداد امکانات ورزشی ساخته شده

د) اثرات^۴

- اثرات اجتماعی
- اثرات اقتصادی
- اثرات زیست‌محیطی

هـ) ارزش‌ها^۱

- ارزش‌گذاری مالی: تبدیل اثرات به ارزش‌های پولی (ازجمله هزینه اجتناب، ارزش بازار)
- ارزش‌گذاری غیرمالی: توصیف کیفی اثرات و اهمیت آنها برای جامعه

و) بازگشت سرمایه اجتماعی^۲

- نسبت ارزش اجتماعی ایجادشده به سرمایه اولیه سرمایه‌گذاری‌شده

۱۳. عوامل مؤثر بر بازگشت سرمایه در حوزه ورزش

بازگشت سرمایه در حوزه ورزش تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که عبارتند از: نوع ورزش: ورزش‌های حرفه‌ای مانند فوتبال، بسکتبال و والیبال معمولاً دارای پتانسیل بازگشت سرمایه بالاتری نسبت به ورزش‌های آماتوری هستند. ورزش‌های فصلی و غیرفصلی نیز بازگشت سرمایه متفاوتی دارند. سطح رقابت: ورزش‌های حرفه‌ای در سطح جهانی معمولاً بازگشت سرمایه بیشتری دارند، اما ریسک سرمایه‌گذاری در آنها نیز بیشتر است.

مدل کسب‌وکار: مدل‌های کسب‌وکار مختلفی در حوزه ورزش وجود دارد که هر کدام بازگشت سرمایه متفاوتی به همراه دارند. برای مثال، باشگاه‌های ورزشی، آکادمی‌های ورزشی، رویدادهای ورزشی، تولید تجهیزات ورزشی و... هر کدام مدل کسب‌وکار خاص خود را دارند. بازار هدف: اندازه بازار هدف، قدرت خرید مخاطبان و علاقه آنها به ورزش، بر بازگشت سرمایه تأثیرگذار است.

سرمایه‌گذاری اولیه: میزان سرمایه‌گذاری اولیه در هر ورزش متفاوت است و این عامل بر سرعت بازگشت سرمایه تأثیرگذار است.

بستر اقتصادی: شرایط اقتصادی کشور و جهان نیز بر بازگشت سرمایه در حوزه ورزش تأثیرگذار است.

۱۴. مقایسه بازگشت سرمایه در حوزه‌های مختلف ورزشی

ورزش‌های حرفه‌ای: ورزش‌هایی مانند فوتبال، بسکتبال و والیبال معمولاً دارای پتانسیل بازگشت سرمایه بالاتری هستند. درآمد این ورزش‌ها از طریق فروش بلیت، حق پخش تلویزیونی، اسپانسر، فروش محصولات مرتبط با ورزش و... تأمین می‌شود.

ورزش‌های آماتوری: ورزش‌های آماتوری مانند شنا، تنیس و دوومیدانی معمولاً بازگشت سرمایه کمتری دارند؛ اما این ورزش‌ها می‌توانند به‌عنوان پایه‌ای برای ورزش‌های حرفه‌ای عمل کرده و در بلندمدت بازگشت سرمایه بیشتری داشته باشند.

ورزش‌های الکترونیکی:^۱ این ورزش‌ها در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته‌اند و پتانسیل بالایی برای بازگشت سرمایه دارند. درآمد این ورزش‌ها از طریق اسپانسر، فروش محصولات مرتبط با بازی‌ها، برگزاری مسابقات و... تأمین می‌شود.

ورزش‌های همگانی: ورزش‌های همگانی مانند پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری و یوگا معمولاً بازگشت سرمایه کمتری دارند، اما تأثیر بسیار مثبتی بر سلامت جامعه و کاهش هزینه‌های درمانی دارند.

ورزش‌های تخصصی: ورزش‌های تخصصی مانند ورزش‌های رزمی، سوارکاری و ورزش‌های آبی معمولاً بازار هدف کوچک‌تری دارند و بازگشت سرمایه در آنها به‌شدت وابسته به تخصص و مهارت مربیان و ورزشکاران است.

۱. esports, electronic sports

۱۵. محاسبه شاخص بازگشت سرمایه حوزه ورزش ایران در قالب منافع اجتماعی

ارزیابی اقتصادی - اجتماعی بازگشت سرمایه در حوزه ورزش، مستلزم محاسبه نسبت بین منافع اجتماعی حاصل از سرمایه گذاری در ورزش به کل هزینه های انجام شده است. به عبارت دیگر، هدف این است که تعیین شود به ازای هر واحد پولی که در بخش ورزش سرمایه گذاری می شود، چه میزان ارزش افزوده اجتماعی ایجاد می گردد.

فرمول محاسبه این شاخص بدین شرح است:

$$SROI = \frac{\text{مزایای ارزش خالص فعلی}}{\text{هزینه های ارزش خالص فعلی}}$$

در مطالعه حاضر، برای محاسبه منافع سرمایه گذاری ورزش کشور با در نظر گرفتن محدودیت های موجود در داده های دقیق مشارکت ورزشی، به صورت محافظه کارانه فرض شده است که ۲۰ درصد جمعیت کشور به طور فعال در ورزش مشارکت دارند. براساس این فرض، برخی از مهم ترین منافع اجتماعی ناشی از سرمایه گذاری در ورزش عبارتند از:

کاهش هزینه های بهداشتی: سرمایه گذاری در ورزش به طور قابل توجهی به کاهش هزینه های بهداشتی از طریق پیشگیری و کنترل بیماری های مزمن کمک می کند. براساس برآوردها، این کاهش هزینه ها در حدود ۳۳۰ هزار میلیارد تومان برآورد شده است.

ایجاد اشتغال: سرمایه گذاری در ورزش می تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم منجر به ایجاد حدود ۱۲ هزار میلیارد تومان اشتغال شود.

ارزش خدمات داوطلبانه: فعالیت های داوطلبانه ۱۵۰۰۰ هیئت ورزشی در سراسر کشور، ارزشی معادل دو هزار میلیارد تومان دارد. فعالیت های ورزشی به ویژه در قالب هیئت های ورزشی، به تقویت سرمایه اجتماعی و افزایش احساس تعلق به جامعه کمک می کند.

بهبود سلامت روان و پیشگیری از اعتیاد: ورزش به عنوان یک عامل مؤثر در بهبود سلامت روان و پیشگیری از اعتیاد و اختلالات روانی شناخته شده است. براساس برآوردها، سرمایه گذاری در ورزش می تواند سالانه ۱۰۸ هزار میلیارد تومان در هزینه های مرتبط با اعتیاد و ۳۰ هزار میلیارد تومان در هزینه های مرتبط با اختلالات روانی صرفه جویی کند. اگرچه شاخص محاسباتی دقیقی برای بازگشت سرمایه در حوزه های انتزاعی همچون امنیت، نشاط اجتماعی، دیپلماسی، کیفیت زندگی وجود ندارد، اما سرمایه گذاری در ورزش به عنوان عاملی کلیدی در ارتقای این شاخص ها شناخته می شود.

ورزش علاوه بر فواید فیزیکی و روانی، به تقویت انسجام اجتماعی، توسعه مهارت‌های زندگی، ایجاد فرصت‌های برابر، افزایش تاب‌آوری، حفظ میراث فرهنگی، تقویت هویت ملی، تبادل فرهنگی، ترویج سبک زندگی پایدار، حفاظت از محیط‌زیست، کاهش جرم و بزهکاری، توسعه پایدار، ترویج ارزش‌های اخلاقی و افزایش تاب‌آوری جوامع کمک می‌کند. همچنین، ورزش نقش مهمی در دیپلماسی فرهنگی و تقویت روابط بین‌المللی ایفا می‌کند و به بهبود کیفیت زندگی شهروندان از طریق افزایش امید به زندگی، کاهش استرس و ارتقای سلامت روان کمک شایانی می‌نماید.

نرخ بازگشت سرمایه اجتماعی: با تقسیم مجموع منافع اجتماعی (۴۸۰ هزار میلیارد تومان) بر کل سرمایه‌گذاری ذی‌نفعان حوزه ورزش (۱۵۰ هزار میلیارد تومان)، نرخ بازگشت سرمایه اجتماعی برابر با ۳.۲ است. به عبارت دیگر، به ازای هر هزار تومان سرمایه‌گذاری در ورزش، حدود ۳۲۰۰ تومان منافع اجتماعی ایجاد می‌شود. این نرخ بازگشت بسیار بالا، گواهی بر ارزش افزوده بالای سرمایه‌گذاری در ورزش است.

$$SROI \Rightarrow \frac{482}{150} = 3.21$$

بخش خصوصی نقش بسیار مهمی در توسعه ورزش کشور ایفا می‌کند. با سهم ۱۲ هزار میلیارد تومانی از کل سرمایه‌گذاری، یعنی سهم بیش از هشتاد درصدی از کل سرمایه‌گذاری در ورزش، بخش خصوصی به‌عنوان یک مهره اثرگذار در این حوزه عمل کرده است. این امر نشان می‌دهد توسعه ورزش نیازمند همکاری تنگاتنگ دولت و بخش خصوصی است. با توجه به نرخ بالای بازگشت سرمایه اجتماعی، سرمایه‌گذاری در ورزش یک سرمایه‌گذاری سودآور برای جامعه است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش در ایران، فراتر از ایجاد امکانات ورزشی و پرورش قهرمانان، یک سرمایه‌گذاری استراتژیک با بازدهی بالا در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی محسوب می‌شود. محاسبه شاخص بازگشت سرمایه اجتماعی (SROI) در این حوزه، ابزاری قدرتمند برای اندازه‌گیری و اثبات این ارزش افزوده است. با محاسبه SROI، می‌توان به صورت دقیق و کمی، اثرات اقتصادی و اجتماعی سرمایه‌گذاری در ورزش را اندازه‌گیری کرد. این امر به توجیه اقتصادی بیشتر سرمایه‌گذاری در ورزش کمک کرده و امکان تخصیص بهینه منابع را فراهم می‌آورد. علاوه بر این، SROI شفافیت و پاسخگویی در حوزه ورزش را افزایش داده و به اعتماد عمومی به برنامه‌های ورزشی کمک می‌کند. سرمایه‌گذاری در ورزش، منجر به بهبود سلامت جسمانی و روانی، ارتقای کیفیت زندگی، توسعه مهارت‌های اجتماعی، کاهش جرم و بزهکاری، توسعه اقتصادی، ترویج سبک زندگی سالم، ترویج برابری و عدالت، و تقویت هویت ملی می‌شود. با استفاده از SROI می‌توان این اثرات را به صورت کمی اندازه‌گیری کرده و اثبات کرد که سرمایه‌گذاری در ورزش، یک سرمایه‌گذاری سودآور است.

بر مبنای موارد مطروحه جهت محاسبه شاخص بازگشت سرمایه حوزه ورزش در قالب منافع اجتماعی در ایران ابتدا، باید اهداف برنامه ورزشی را به طور دقیق و قابل اندازه‌گیری تعریف کنیم. این اهداف می‌توانند شامل بهبود سلامت عمومی، افزایش مشارکت اجتماعی، توسعه زیرساخت‌های ورزشی و غیره باشند. سپس، نتایج مورد انتظار را با شاخص‌های قابل اندازه‌گیری مشخص می‌سازیم. مثلاً، افزایش درصد افرادی که به طور منظم ورزش می‌کنند، کاهش میانگین شاخص توده بدنی^۱، بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و غیره. در مرحله بعد تمام افرادی که از برنامه ورزشی متأثر می‌شوند، مانند ورزشکاران، مربیان، خانواده‌ها، جامعه محلی، دولت و سایر ذی‌نفعان، باید شناسایی شوند. سپس نیاز به جمع‌آوری داده‌های کمی و کیفی در مورد هزینه‌ها، درآمدها و اثرات اجتماعی برنامه ورزشی است. این داده‌ها می‌توانند از طریق پرسش‌نامه، مصاحبه، مشاهده، داده‌های موجود در سازمان‌های دولتی و سایر منابع جمع‌آوری شوند. در گام بعدی اثرات اجتماعی برنامه ورزشی باید به صورت کمی و کیفی ارزیابی شود. برای این کار می‌توان از روش‌های مختلفی مانند مدل‌سازی اقتصادی، تحلیل هزینه - فایده و ارزیابی اثرات بهداشتی استفاده کرد. در مرحله بعد که تعیین ارزش پولی اثرات اجتماعی است، اثرات اجتماعی با استفاده از روش‌های مختلفی مانند روش بازار، روش هزینه جایگزینی و روش ارزش‌گذاری مشروط به مقادیر پولی تبدیل می‌شوند. سپس با تقسیم ارزش کل اثرات اجتماعی بر هزینه‌های کل برنامه، شاخص SROI محاسبه می‌شود.

با توجه به اهمیت موضوع، پیشنهاد می‌شود که مطالعات و تحقیقات بیشتری در زمینه SROI در حوزه ورزش انجام شود. همچنین، ایجاد یک بانک اطلاعاتی جامع از مطالعات انجام‌شده، تدوین دستورالعمل‌ها و استانداردهای ملی برای محاسبه SROI و افزایش آگاهی سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران در مورد اهمیت SROI، از اقدامات ضروری برای توسعه و گسترش کاربرد این روش در ایران محسوب می‌شود.

در سطح بین‌المللی، شاهد تغییر محسوس سیاست‌ها به سمت تأکید بر تأثیرات گسترده‌تر ورزش بر جامعه و توجه به بازگشت اجتماعی سرمایه در ورزش هستیم. ارتباط بین ورزش و منافع مثبت اجتماعی و جامعه‌ای، پذیرش فزاینده‌ای در سراسر جهان پیدا کرده و در سیاست‌های ورزشی کشورهای مختلفی از جمله استرالیا، نیوزیلند و کانادا مشهود است. سیاست دولت استرالیا با عنوان «بازی، ورزش، استرالیا» (کمیسون ورزش استرالیا، ۲۰۱۵) بر اهمیت مشارکت در ورزش برای سلامت جسمی و روانی تأکید می‌کند و دلایل گسترده‌تری جهت مشارکت در ورزش را شرح می‌دهد: «ورزش به تقویت اعتماد به نفس و عزت نفس ما کمک می‌کند و میزان جرم و جنایت را کاهش می‌دهد. این امر به ما در ایجاد جوامع قوی‌تر، برقراری ارتباط میان فرهنگ‌های مختلف و بهبود روابط بین‌المللی مان کمک می‌کند. ورزش زندگی تحصیلی ما را بهبود می‌بخشد و محیطی را ایجاد می‌کند که در آن همه برابر هستند».

سند سیاستی کانادا تأثیرات مثبت ورزش بر افراد، جوامع و اجتماعات را به رسمیت می‌شناسد. این سیاست استدلال می‌کند که ورزش بالقوه عاملی قدرتمند برای تغییر اجتماعی است و می‌تواند به نتایج مختلف اجتماعی از جمله: ارتقای آموزش و توسعه مهارت‌ها؛ بهبود سلامت و تندرستی؛ افزایش غرور و مشارکت و انسجام مدنی کمک کند. یکی از پنج هدف سیاستی آن، استفاده از ورزش به عنوان ابزاری برای توسعه اجتماعی و اقتصادی است.

در موارد ذکرشده، روایت مشترکی در سیاست بین‌المللی ورزش وجود دارد که این مفهوم را می‌رساند که ورزش موقعیتی منحصر به فرد برای تأثیرگذاری بر طیف وسیعی از برنامه‌های سیاستی دارد. تأثیرات جانبی ورزش در حوزه‌های مختلف سیاستی، پتانسیل آن را به عنوان یک مداخله مقرون به صرفه برای دستیابی به اهداف گسترده‌تر سیاست اجتماعی افزایش می‌دهد. نیاز فزاینده‌ای برای اندازه‌گیری ارزش‌هایی وجود دارد که ورزش فراتر از ایجاد شغل و رونق اقتصادی ایفا می‌کند. علاوه بر این، در زمان محدودیت‌های اقتصادی و تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد، اکنون بیش از هر زمان دیگری نیاز به ارزیابی دلایل سرمایه‌گذاری عمومی در ورزش وجود دارد.

در نهایت، می‌توان گفت که سرمایه‌گذاری در ورزش، یک سرمایه‌گذاری راهبردی است که می‌تواند به توسعه پایدار کشور کمک شایانی کند. با استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری مانند SROI می‌توان از اثربخشی این سرمایه‌گذاری اطمینان حاصل کرد و تصمیمات بهتر و آگاهانه‌تری در این حوزه اتخاذ کرد. به علاوه باید توجه داشته باشیم که محاسبه SROI با چالش‌هایی مانند تنوع و پیچیدگی اثرات اجتماعی، کمبود داده‌های دقیق و جامع، تنوع برنامه‌های ورزشی و عدم وجود استانداردهای ملی در ایران همراه است.

برای غلبه بر این چالش‌ها، نیاز به یک رویکرد جامع و دقیق است که در آن از روش‌های مختلف ارزیابی و داده‌های متنوع استفاده شود. توجه به چالش‌های ذیل در فرایند محاسبه شاخص بازگشت سرمایه حوزه ورزش ضروری است:

۱. اندازه‌گیری و ارزش‌گذاری اثرات اجتماعی

- تعیین اثرات: شناسایی و تعریف دقیق همه اثرات اجتماعی یک برنامه ورزشی می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. برخی اثرات ممکن است نامشهود یا بلندمدت باشند.
- ارزش‌گذاری کیفی: بسیاری از اثرات اجتماعی، مانند بهبود سلامت روان یا افزایش حس تعلق، ماهیت کیفی دارند و ارزش‌گذاری مالی آنها دشوار است.
- انتخاب روش‌های ارزش‌گذاری: انتخاب روش مناسب برای ارزش‌گذاری اثرات اجتماعی، مانند هزینه اجتناب، ارزش بازار یا نظرسنجی، نیازمند دقت و تخصص است.

۲. داده‌های مورد نیاز

- دسترسی به داده‌ها
- کیفیت داده‌ها
- هزینه جمع‌آوری داده‌ها

۳. عدم استانداردسازی

تنوع روش‌ها: هنوز یک روش استاندارد و جهانی برای محاسبه SROI وجود ندارد. عدم مقایسه‌پذیری: تنوع روش‌ها باعث می‌شود که نتایج مطالعات مختلف در حوزه SROI قابل مقایسه نباشند.

۴. مقاومت در برابر تغییر

فرهنگ سازمانی: برخی سازمان‌ها ممکن است در مقابل تغییر و پذیرش روش‌های جدید ارزیابی، مانند SROI، مقاومت کنند.

۵. عدم اطمینان به نتایج

تخمین‌ها: برخی از ارقام استفاده‌شده در محاسبه SROI، تخمین زده می‌شوند و ممکن است با واقعیت متفاوت باشند.

۶. تمرکز بیش از حد بر جنبه‌های کمی

نادیده گرفتن جنبه‌های کیفی: در برخی موارد، تمرکز بیش از حد بر جنبه‌های کمی SROI ممکن است باعث نادیده گرفته شدن جنبه‌های کیفی و پیچیدگی‌های اجتماعی شود.

۷. عدم در نظر گرفتن اثرات غیرمستقیم

اثرات بلندمدت: SROI ممکن است نتواند تمام اثرات غیرمستقیم و بلندمدت یک برنامه ورزشی را به‌طور کامل در نظر بگیرد.

بازگشت اجتماعی سرمایه در حوزه ورزش در ایران با موانع قانونی متعددی مواجه است که بهره‌وری از پتانسیل‌های این حوزه را محدود می‌کند. یکی از چالش‌های اصلی، فقدان قوانین جامع و شفاف در خصوص سرمایه‌گذاری در ورزش است. ابهام در تعاریف مرتبط با ورزش، محدودیت در انواع سرمایه‌گذاری و نبود مکانیزم‌های حمایتی از سرمایه‌گذاران، از جمله مشکلات موجود در این حوزه هستند. همچنین، قوانین حاکم بر مالکیت و مدیریت باشگاه‌های ورزشی، از جمله عدم شفافیت در مالکیت، محدودیت در مدیریت حرفه‌ای و فقدان نظارت مؤثر، از دیگر موانع توسعه سرمایه‌گذاری در ورزش به‌شمار می‌روند. از سوی دیگر، حمایت قانونی ناکافی از ورزشکاران، از جمله حقوق ناچیز، عدم امنیت شغلی و پوشش بیمه‌ای نامناسب، مانع از جذب و حفظ استعدادها در این حوزه شده است. علاوه بر این، قوانین مربوط به حمایت از رویدادهای ورزشی نیز با چالش‌هایی همچون محدودیت در برگزاری رویدادهای بین‌المللی، نبود حمایت‌های مالی کافی و کمبود زیرساخت‌های مناسب مواجه است. در نهایت، قوانین حاکم بر تبلیغات و اسپانسر در ورزش نیز با محدودیت‌ها و عدم شفافیت همراه بوده و مانع از جذب سرمایه‌گذاری در این بخش می‌شود.

به‌طور خلاصه، نظام قانونی حاکم بر ورزش در ایران با خلأهای متعدد و ناهماهنگی‌هایی روبرو است که مانع از توسعه پایدار و حرفه‌ای این حوزه شده است. برای رفع این موانع، تدوین قوانین جامع و شفاف، ایجاد مکانیزم‌های حمایتی از سرمایه‌گذاران و ورزشکاران، توسعه زیرساخت‌ها و شفاف‌سازی قوانین مربوط به تبلیغات و اسپانسری، از اقدامات ضروری به‌شمار می‌آیند.

با توجه به موارد ارائه‌شده در خصوص بازگشت سرمایه در حوزه‌های مختلف ورزش و چالش‌های موجود در ایران، توصیه‌های سیاستی تقنینی زیر برای افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری در این حوزه ارائه می‌گردد:

۱. تدوین قانون جامع ورزش

تعریف جامع و فراگیر از ورزش: قانون باید تعریفی جامع و فراگیر از ورزش ارائه دهد که شامل تمامی ابعاد آن از جمله ورزش حرفه‌ای، همگانی، الکترونیک، المپیک و پارالمپیک و ورزش‌های سنتی باشد.

ساختار حکمرانی ورزشی: ایجاد ساختار حکمرانی ورزشی شفاف و کارآمد با تفکیک وظایف بین نهادهای مختلف و ایجاد یک نهاد فراگیر مسئول برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت بر کلیه امور ورزشی.

حمایت از سرمایه‌گذاری: پیش‌بینی مشوق‌های مالیاتی و گمرکی برای سرمایه‌گذاران در حوزه ورزش، تسهیل صدور مجوزها و ایجاد صندوق‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری در ورزش.

توسعه ورزش همگانی: تدوین برنامه‌های جامع برای توسعه ورزش همگانی و ایجاد زیرساخت‌های لازم در این زمینه، از جمله اختصاص بودجه کافی، تشویق مدارس و دانشگاه‌ها به فعالیت‌های ورزشی و حمایت از باشگاه‌های ورزشی محلی.

حمایت از ورزشکاران: تدوین قوانینی برای حمایت از حقوق و امنیت شغلی ورزشکاران، ایجاد سیستم بیمه‌ای جامع و حمایت از ورزشکاران بازنشسته، و ایجاد صندوق‌های حمایتی برای ورزشکاران در مواقع اضطراری.

۲. اصلاح قوانین موجود

اصلاح قوانین مربوط به مالکیت و مدیریت باشگاه‌ها: شفاف‌سازی قوانین مربوط به مالکیت باشگاه‌ها، ایجاد محدودیت برای مالکیت چندگانه باشگاه‌ها توسط یک شخص یا گروه و الزام به رعایت استانداردهای حرفه‌ای در مدیریت باشگاه‌ها.

اصلاح قوانین مربوط به تبلیغات و اسپانسر: ایجاد قوانین شفاف و حمایت‌گر برای تبلیغات و اسپانسری در ورزش، تسهیل فرایند اخذ مجوزهای تبلیغاتی و ایجاد مکانیزمی برای نظارت بر قراردادهای اسپانسری.

اصلاح قوانین مربوط به برگزاری رویدادهای ورزشی: تسهیل صدور مجوز برای برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی، ایجاد زیرساخت‌های لازم برای برگزاری این رویدادها و حمایت مالی از برگزارکنندگان.

اصلاح قوانین مربوط به انتقال ورزشکاران: تدوین قوانین شفاف و منصفانه برای انتقال ورزشکاران بین باشگاه‌ها و ایجاد مکانیزمی برای حل اختلافات در این زمینه.

۳. ایجاد بازارهای مالی برای ورزش

توسعه اوراق مشارکت ورزشی: ایجاد اوراق مشارکت ورزشی جهت جذب سرمایه‌های خرد و کلان در این حوزه.

ایجاد بازارهای پیش‌بینی ورزشی: ایجاد بازارهای پیش‌بینی ورزشی تحت نظارت به افزایش درآمد باشگاه‌ها و فدراسیون‌ها کمک می‌کند.

۴. توسعه زیرساخت‌ها

ساخت و توسعه اماکن ورزشی: اختصاص بودجه کافی برای ساخت و توسعه اماکن ورزشی استاندارد در سراسر کشور.

به‌روزرسانی تجهیزات ورزشی: به‌روزرسانی تجهیزات ورزشی در اماکن ورزشی و باشگاه‌ها.

توسعه ورزش همگانی: ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای ورزش همگانی مانند پیست‌های دوچرخه‌سواری، مسیرهای پیاده‌روی و پارک‌های ورزشی جهت افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های ورزشی و توسعه بازار ورزش.

توسعه ورزش‌های الکترونیکی: ایجاد زیرساخت‌های لازم برای توسعه ورزش‌های الکترونیکی و حمایت از تیم‌ها و ورزشکاران این حوزه جهت ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری جدید.

توسعه ورزش‌های مخاطره‌آمیز:^۱ توسعه ورزش‌های اکستریم مانند اسکی، اسنوبرد و پاراگلایدر جهت جذب گردشگران ورزشی و توسعه گردشگری ورزشی.

۵. حمایت از ورزش حرفه‌ای

توسعه لیگ‌های حرفه‌ای: ایجاد و تقویت لیگ‌های حرفه‌ای در رشته‌های مختلف ورزشی جهت افزایش جذابیت این ورزش‌ها برای تماشاگران و اسپانسرها.

حمایت از تیم‌های ملی: حمایت از تیم‌های ملی در مسابقات بین‌المللی جهت افزایش روحیه ملی و ایجاد الگوهای ورزشی برای جوانان.

تسهیل جذب سرمایه‌گذار خارجی: ایجاد شرایط مناسب برای جذب سرمایه‌گذاران خارجی در حوزه ورزش جهت افزایش منابع مالی باشگاه‌ها و فدراسیون‌ها.

۶. تقویت دیپلماسی ورزشی

برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی: برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی جهت معرفی ظرفیت‌های ورزشی ایران و جذب سرمایه‌گذاران خارجی.

توسعه روابط ورزشی با سایر کشورها: توسعه روابط ورزشی با سایر کشورها جهت تبادل تجربه و فناوری در حوزه ورزش.

۷. شفافیت و پاسخگویی

ایجاد سامانه‌های شفاف: ایجاد سامانه‌های شفاف برای اطلاع‌رسانی در مورد بودجه‌های ورزشی، قراردادها و عملکرد فدراسیون‌ها و باشگاه‌ها.

پاسخگویی به افکار عمومی: پاسخگویی به سؤالات و انتقادات افکار عمومی در خصوص مسائل ورزشی.

تسهیل صدور مجوزها: تسهیل روند صدور مجوزهای لازم برای فعالیت در حوزه ورزش جهت کاهش هزینه‌ها و زمان سرمایه‌گذاری.

۱. ورزش‌های مخاطره‌آمیز یا اکستریم: تفریحات و ورزش‌های جدید و هیجان‌انگیزی هستند که معمولاً خطر نیز جزوی از آنها محسوب می‌شود. این نوع ورزش‌ها معمولاً ترکیبی از سرعت، خطر، ارتفاع، حرکات آکروباتیک و حادثه‌جویی هستند.

کاهش موانع قانونی: اصلاح قوانین و مقررات موجود در حوزه ورزش جهت ایجاد محیطی جذاب‌تر برای سرمایه‌گذاران.

شفافیت مالی: ایجاد سیستم‌های شفاف برای مدیریت مالی باشگاه‌ها و فدراسیون‌ها جهت افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران.

۸. مشارکت بخش خصوصی

تسهیل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی: ایجاد محیطی امن و جذاب برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه ورزش.

همکاری با بخش خصوصی: همکاری با بخش خصوصی در برگزاری رویدادهای ورزشی و توسعه زیرساخت‌ها.

۹. حمایت از ورزش بانوان

توسعه زیرساخت‌های ورزشی ویژه بانوان: ایجاد امکانات ورزشی مناسب برای بانوان جهت افزایش مشارکت آنها در فعالیت‌های ورزشی.

حمایت از تیم‌های ورزشی بانوان: حمایت از تیم‌های ورزشی بانوان در مسابقات داخلی و بین‌المللی جهت ارتقای جایگاه ورزش بانوان در ایران.

۱۰. توسعه آموزش و پژوهش

توسعه رشته‌های ورزشی در دانشگاه‌ها: توسعه رشته‌های ورزشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی جهت تربیت نیروی انسانی متخصص در این حوزه.

حمایت از پژوهش‌های ورزشی: حمایت از پژوهش‌های ورزشی جهت ارتقای سطح علمی ورزش در ایران.

اجرای این پیشنهادها نیازمند همکاری و هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف دولتی، بخش خصوصی و فدراسیون‌های ورزشی است. همچنین، ارزیابی مستمر اثربخشی این سیاست‌ها و اصلاح آنها براساس نتایج حاصل‌شده، ضروری است. با اجرای این پیشنهادها، می‌توان انتظار داشت که بازدهی سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش در ایران افزایش یافته و این حوزه به بخشی مهم از اقتصاد کشور تبدیل شود.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

۱. راهکارهای تقنینی

- ادغام ورزش در نظام سلامت عمومی
- الزام سازمان برنامه و بودجه به تخصیص درصدی از بودجه سالانه وزارت بهداشت به برنامه‌های ورزش همگانی
- نظام‌سازی مشوق‌های مالیاتی برای جلب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی:
- ایجاد صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری ورزشی با مشارکت بانک مرکزی و بخش خصوصی برای کاهش ریسک پروژه‌های ورزشی با بازده اجتماعی بالا
- کاهش عوارض گمرکی واردات تجهیزات ورزشی استاندارد برای باشگاه‌های دارای مجوز
- اعطای معافیت مالیاتی برای پروژه‌های ورزشی با اولویت مناطق محروم

۲. راهکارهای نظارتی

اجرای نظام رتبه‌بندی و ارزیابی مبتنی بر SROI:

- الزام وزارت ورزش و جوانان به طراحی شاخص‌های کمی (مانند کاهش هزینه‌های بهداشتی، ایجاد شغل و میزان مشارکت داوطلبانه) برای رتبه‌بندی سالانه هیئت‌ها، باشگاه‌ها و سازمان‌های ورزشی
- پیوند و منوط کردن اعطای مجوزها و تسهیلات دولتی به کسب حداقل امتیاز در این رتبه‌بندی
- پایش مستمر پروژه‌های بخش خصوصی:
- ایجاد سامانه یکپارچه رصد پروژه‌های ورزشی زیر نظر سازمان برنامه و بودجه برای ثبت جزئیات مالی، اشتغال‌زایی و اثرات اجتماعی.
- الزام سرمایه‌گذاران خصوصی به ارائه گزارش‌های فصلی مبتنی بر داده‌های قابل‌ارزیابی (مانند تعداد شرکت‌کنندگان در برنامه‌های سلامت‌محور و کاهش مراجعات پزشکی در مناطق هدف).
- نظارت بر تخصیص بودجه سلامت به ورزش همگانی:
- تشکیل کمیته مشترک نظارتی بین وزارت بهداشت و وزارت ورزش برای بررسی هزینه‌کرد بودجه تخصیص‌یافته به ورزش همگانی.
- الزام به انتشار عمومی گزارش‌های اثربخشی هر شش ماه یکبار (مانند کاهش درصد مشخصی از بیماری‌های قلبی در مناطق هدف).

- بازرسی دوره‌ای زیرساخت‌های ورزشی:
- اجرای بازرسی‌های غافلگیرانه توسط سازمان استاندارد ایران برای ارزیابی ایمنی، دسترسی پذیری و تناسب تجهیزات ورزشی با نیازهای جامعه محلی.
- تعلیق مجوز فعالیت مراکزی که بیش از سه نقص ایمنی داشته باشند تا زمان رفع مشکلات.

۳. راهکارهای سیاستی

- سیاست‌های تشویقی برای جذب سرمایه خصوصی
- طراحی بسته مزایای مالیاتی پلکانی برای سرمایه‌گذاران (معافیت ۵۰٪ مالیات برای پروژه‌های با SROI عددی مشخص مثلاً بین ۳ تا ۵).
- معافیت مالیاتی برای پروژه‌های با SROI بالای عددی مشخص مثلاً ۵.
- ایجاد صندوق ضمانت ورزشی برای تضمین وام‌های بخش خصوصی در پروژه‌های ورزشی استان‌های کم‌برخوردار (سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد).
- ادغام ورزش در برنامه‌های توسعه شهری
- الزام شهرداری‌ها به اختصاص حداقل ۱۵٪ از فضای پارک‌های جدید به تجهیزات ورزشی رایگان و دسترسی‌پذیر برای معلولان.
- تدوین استانداردهای اجباری برای مجتمع‌های مسکونی بالای ۵۰ واحد جهت ایجاد سالن ورزشی مشترک.
- سیاست اشتغال‌زایی هدفمند در ورزش
- راه‌اندازی طرح آموزش - کارآفرینی با همکاری فنی و حرفه‌ای.
- آموزش رایگان ۲۰۰۰ مربی ورزشی در سال با تعهد به فعالیت سه‌ساله در مناطق محروم.
- اعطای وام به فارغ‌التحصیلان برای تأسیس باشگاه‌های کوچک محلی.
- اجرای برنامه‌های آموزشی و تبلیغاتی برای ترویج فرهنگ ورزش و تحرک در جامعه

۱. Gosselin, V., Boccanfuso, D. & Laberge, S. (۲۰۲۰). Social return on investment (SROI) method to evaluate physical activity and sport interventions: a systematic review. *Int J Behav Nutr Phys Act* ۱۷, ۲۶, <https://doi.org/10.1186/s12966-020-00931-w>.

۲. Lombardo, G., Mazzocchetti, A., Rapallo, I., Tayser, N., & Cincotti, S. (۲۰۱۹). Assessment of the Economic and Social Impact Using SROI: An Application to Sport Companies. *Sustainability*, ۱۱(۱۳), ۳۶۱۲. <https://doi.org/10.3390/su11133612>.

۳. Stielke A, Ashton K, Cotter-Roberts A and Dyakova M (۲۰۲۴) The social return on investment of physical activity and nutrition interventions—a scoping review. *Front. Sports Act. Living* ۵:۱۲۹۶۴۰۷. doi: ۱۰.۳۳۸۹/fspor.۲۰۲۳.۱۲۹۶۴۰۷.

<https://www.sportwest.com.au/about-us/advocacy/social-return-on-investment/>

Lombardo, G., Mazzocchetti, A., Rapallo, I., Tayser, N., & Cincotti, S. (۲۰۱۹). Assessment of the Economic and Social Impact Using SROI: An Application to Sport Companies. *Sustainability*, 11(۱۳), ۳۶۱۲. <https://doi.org/10.3390/su11133612>.

۴. Manolachi V. Managementul și dezvoltarea durabilă a sportului. ۲۰۱۶ (Management and sustainable development of sport). Chișinău: Ed USEFS.

۵. The Benefits of Youth Sports in Local Communities (And How Businesses Can Support Them).

<https://www.forbes.com/councils/forbesbusinesscouncil/۲۰۲۳/۰۶/۲۷/the-benefits-of-youth-sports-in-local-communities-and-how-businesses-can-support-them/>

۶. The Importance of Inclusion and Access in Youth Sports.

<https://www.nrpa.org/parks-recreation-magazine/۲۰۲۱/july/the-importance-of-inclusion-and-access-in-youth-sports/>

The positive impact of sports on society as a whole
<https://www.movesports.com/en/field-stories/sports/the-positive-impact-of-sports-on-society-as-a-whole>.

<https://univerussportandrecreation.com/the-importance-of-community-sport-parks-and-recreation/>

Duijvestijn, M., de Wit, G.A., van Gils, P.F. et al. Impact of physical activity on healthcare costs: a systematic review. *BMC Health Serv Res* ۲۳, ۵۷۲ (۲۰۲۳). <https://doi.org/10.1186/s12913-023-09556-8>.

۷. Duijvestijn M, de Wit GA, van Gils PF, Wendel-Vos GCW. Impact of physical activity on healthcare costs: a systematic review. *BMC Health Serv Res*. ۲۰۲۳ Jun ۳;۲۳(۱):۵۷۲. doi: ۱۰.۱۱۸۶/s12913-023-09556-8. PMID: ۳۷۲۶۸۹۳۰; PMCID: PMC۱۰۲۳۹۱۳۵.

Reiner, M., Niermann, C., Jekauc, D. et al. (۲۰۱۳) Long-term health benefits of physical activity – a systematic review of longitudinal studies. *BMC Public Health* ۱۳, ۸۱۳. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-813>.

۸. Gasana, J., O’Keeffe, T., Withers, T.M. et al. A systematic review and meta-analysis of the long-term effects of physical activity interventions on objectively measured

outcomes. BMC Public Health ۲۳, ۱۶۹۷ (۲۰۲۳). <https://doi.org/10.1186/s12889-023-16041-۷>.

۹. Vella, S.A., Swann, C., Batterham, M. et al. Ahead of the game protocol: a multi-component, community sport-based program targeting prevention, promotion and early intervention for mental health among adolescent males. BMC Public Health ۱۸, ۳۹۰ (۲۰۱۸). <https://doi.org/10.1186/s12889-018-0319-۷>.

Eather, N., Wade, L., Pankowiak, A. et al. The impact of sports participation on mental health and social outcomes in adults: a systematic review and the 'Mental Health through Sport' conceptual model. Syst Rev ۱۲, ۱۰۲ (۲۰۲۳). <https://doi.org/10.1186/s13643-023-02264-۸>.

۱۰. Van der Veken, K., Lauwerier, E. & Willems, S.J. How community sport programs may improve the health of vulnerable population groups: a program theory. Int J Equity Health ۱۹, ۷۴ (۲۰۲۰). [https://doi.org/10.1186/s12939-020-01177-۵](https://doi.org/10.1186/s12939-020-0117۷-۵).

۱۱. Whitley, M.A., Massey, W.V., Camiré, M. et al. Sport-based youth development interventions in the United States: a systematic review. BMC Public Health ۱۹, ۸۹ (۲۰۱۹). <https://doi.org/10.1186/s12889-019-63۸۷-z>.

۱۲. Dowell TL, Waters AM, Usher W, Farrell LJ, Donovan CL, Modecki KL, Zimmer-Gembeck MJ, Castle M, Hinchey J. Tackling Mental Health in Youth Sporting Programs: A Pilot Study of a Holistic Program. Child Psychiatry Hum Dev. ۲۰۲۱ Feb;۵۲(۱):۱۵-۲۹. doi: ۱۰.۱۰۰۷/s۱۰۵۷۸-۰۲۰-۰۹۸۴-۹. PMID: ۳۲۲۴۶۳۶۲.

۱۳. Gosselin, V., Boccanfuso, D. & Laberge, S. Social return on investment (SROI) method to evaluate physical activity and sport interventions: a systematic review. Int J Behav Nutr Phys Act ۱۷, ۲۶ (۲۰۲۰). <https://doi.org/10.1186/s12966-020-00۹۳۱-w>.

Nieto, I., Mayo, X., Davies, L., Reece, L., Strafford, B., & Jimenez, A. (۲۰۲۴). Striving for Global Consensus: A Systematic Review of Social Return on Investment Applied to Physical Activity and Sport. Journal of Physical Activity and Health, ۲۱(۱۲), ۱۲۴۶-۱۲۶۲. Retrieved Dec ۶, ۲۰۲۴, from <https://doi.org/10.11۲۳/jpah.۲۰۲۴-۰۱۷۴>.

۱۴. Eather, N., Wade, L., Pankowiak, A. et al. The impact of sports participation on mental health and social outcomes in adults: a systematic review and the 'Mental Health through Sport' conceptual model. Syst Rev ۱۲, ۱۰۲ (۲۰۲۳). <https://doi.org/10.1186/s13643-023-02264-۸>.

۱۵. <https://www.linkedin.com/advice/۰/what-benefits-challenges-using-sroi-framework>.

۱۶. <https://sps.columbia.edu/news/exploring-sustainability-sports-path-greener-playing-field>

۱۷. <https://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/sustain/long-term-sustainability/overview/main>

۱۸. <https://westernsydney.pressbooks.pub/sportmarketing/chapter/connecting-with-consumers/>

۱۹. Community Engagement through Sports Activities <https://dashsports.org/۲۰۲۴/۰۷/۱۵/community-engagement-through-sports-activities/>

۲۰. Alwaleed, A. Driving Social Change Through Community Engagement in Sports: A Guide to Making a Positive Impact, sep ۲۰۲۳. <https://www.linkedin.com/pulse/driving-social-change-through-community-engagement-sports-alkeaid/>

۲۱. <https://www.sportsgovernanceacademy.org.uk/resources/knowledge-base/stakeholder-engagement/>

تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۲۸۰
آدرس: قم، خیابان میثم تمار، میثم ۱، پلاک ۱۲
کد پستی: ۳۷۱۶۹۶۴۵۹۱
cmir.parliran.ir